

اثربخشی آموزش مهارت‌های جنسی بر طرح‌واره‌های جنسی زنان، عزت‌نفس جنسی و رضایت جنسی زنان مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره شهر اصفهان

فروغ ریحانی^۱، فلور خیاطان^{۲*}

تاریخ دریافت ۱۳۹۶/۱۰/۲۰ تاریخ پذیرش ۱۳۹۶/۱۲/۱۸

چکیده

پیش‌زمینه و هدف: آموزش مهارت‌های جنسی و اهمیت یادگیری آن می‌تواند باعث جلوگیری از بروز برخی تعارضات، اختلالات و مشکلات جنسی شود. هدف پژوهش حاضر اثربخشی آموزش مهارت‌های جنسی بر طرح‌واره‌های جنسی زنان، عزت‌نفس جنسی و رضایت جنسی زنان مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره‌ی شهر اصفهان بوده است.

مواد و روش کار: روش تحقیق در این پژوهش از نوع نیمه آزمایشی با طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون و گروه آزمایش و کنترل می‌باشد. جامعه‌ی آماری پژوهش، زنان مراجعه‌کننده به یکی از مراکز مشاوره‌ی شهر اصفهان بودند، که پرونده‌ای در خصوص مشکلات و مسائل جنسی در آن مرکز داشتند و به شیوه‌ی در دسترس، ۳۰ نفر از زنانی که شرایط حضور در پژوهش را داشتند به‌طور تصادفی به دو گروه آزمایش (۱۵ نفر) و کنترل (۱۵ نفر) تقسیم شدند. ابزار جمع‌آوری داده‌های پژوهش حاضر، پرسشنامه‌های برانگیختگی طرح‌واره‌های شناختی در بافت جنسی (QCSASC)، عزت‌نفس جنسی زنان (SSFIW) و رضایت جنسی زنان (ISS) بوده است. طول مدت اعمال متغیر مستقل (آموزش مهارت‌های جنسی) بر گروه آزمایش ۱۵ ساعت بود که طی شش هفته و به‌صورت هفته‌ای یک جلسه انجام گرفت. در مرحله پس‌آزمون دو گروه (کنترل و آزمایش) جهت بررسی اثربخشی مداخله با استفاده از پرسشنامه‌های فوق، مورد بازآزمایی قرار گرفتند. یافته‌ها: یافته‌های این پژوهش از طریق آزمون تحلیل کوواریانس نشان دادند که آموزش مهارت‌های جنسی بر عزت‌نفس جنسی و رضایت جنسی زنان تأثیر داشته است ولی بر طرح‌واره‌های جنسی زنان مؤثر نبوده است.

نتیجه‌گیری: آموزش مهارت‌های جنسی می‌تواند باعث بهبود و افزایش رضایت جنسی زنان گردد.

واژگان کلیدی: آموزش مهارت‌های جنسی، طرح‌واره‌های جنسی، عزت‌نفس جنسی، رضایت جنسی، زنان، اصفهان، ایران

مجله دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه، دوره شانزدهم، شماره دوم، پی‌درپی ۱۰۳، اردیبهشت ۱۳۹۷، ص ۱۳۸-۱۳۰

آدرس مکاتبه: اصفهان، خوراسگان، دانشگاه آزاد اسلامی اصفهان (خوراسگان)، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، گروه روانشناسی، تلفن: ۰۹۱۳۲۱۵۴۶۸۳

Email: f.khayatan@yahoo.com

مقدمه

قابل توجه است. بیشتر اختلالات در مردان به انزال زودرس، اختلالات نعوظی و در زنان، اختلال در تحریک‌پذیری است (۵). با توجه به اینکه، همواره در طول تاریخ چرخه‌ی چرخش فرهنگی و آموزشی بر عهده‌ی زنان بوده است، به نظر می‌رسد آموزش مهارت‌های جنسی می‌تواند باعث استحکام بنیان خانواده شود. فرد نه‌تنها از نظر جسمانی و زیست‌شناختی، بلکه از نظر عاطفی-روانی نیز تحت تأثیر خانواده قرار دارد. چراکه خانواده جایگاهی است که فرد می‌تواند با تکمیل شخصیت خویش، آماده‌ی پذیرش نقش‌های اجتماعی گردد (۶). باوجوداینکه تمایلات جنسی، ذاتی و غیرارادی می‌باشد، رفتارهای جنسی آموختنی هستند و ارضا و

زنان رکن اصلی خانواده را تشکیل می‌دهند و سلامت جسم و روان آن‌ها بر سلامت خانواده و تربیت فرزندان‌شان اثر مستقیمی دارد (۱). بر اساس مطالعات انجام شده ۴۰ درصد زنان، اختلالات جنسی را در دوران زندگی زناشویی خود تجربه می‌کنند (۲). این در حالی است که زنان به علت ارگاسم دیررس نسبت به مردان و نیز به علت عدم بیان نارضایتی خود، بیشتر از مردان درگیر مشکلات ناشی از اختلالات جنسی هستند (۳). همچنین، یک‌سوم زنان فقدان یا کمبود تمایل جنسی و یک‌چهارم از عدم تجربه ارگاسم رنج می‌برند (۴). در مطالعات انجام شده در ایران نیز شیوع اختلالات جنسی

^۱ کارشناس ارشد روانشناسی عمومی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران

^۲ استادیار، گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران (نویسنده مسئول)

جنسی و رضایت جنسی زنان مراجعه‌کننده به یکی از مراکز مشاوره شهر اصفهان بوده است و میزان تأثیر این مداخله‌ی آموزشی بر متغیرهای طرح‌واره‌های جنسی زنان، عزت‌نفس جنسی و رضایت جنسی زنان موردبررسی و سنجش قرار گرفت.

مواد و روش کار

برای تحلیل داده‌های حاصل از پرسشنامه‌های پژوهش حاضر از نسخه‌های ۲۳ نرم‌افزار SPSS و از دو سطح آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. در سطح توصیفی، از جداول و نمودار فراوانی و درصد فراوانی، محاسبه میانگین و انحراف معیار و در سطح استنباطی نیز در راستای سؤالات پژوهش که مبتنی بر مقایسه‌ی نمرات در دو گروه کنترل و آزمایش بوده و بعد از بررسی پیش‌فرض‌های آزمون‌های پارامتریک، از آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیره (MANCOVA) استفاده شد. روش تحقیق در این پژوهش از نوع نیمه آزمایشی با طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه آزمایش و کنترل می‌باشد. جامعه‌ی آماری پژوهش حاضر شامل زنانی است که به یکی از مراکز مشاوره شهر اصفهان مراجعه کرده‌اند و در خصوص مشکلات و مسائل جنسی در آن مرکز پرونده داشته‌اند. شرایط ورود به نمونه شامل تأهل، گذشتن حداقل یک سال از ازدواج، حداقل سن ۱۸ سال، حداکثر ۶۰ سال، داشتن تمایل به شرکت در جلسات آموزشی و دارا بودن سواد خواندن و نوشتن بوده است. همچنین به‌منظور رعایت اصول اخلاقی برای ورود به طرح پژوهش، رضایت همه‌ی افراد شرکت‌کننده کتبا گرفته شد و به آن‌ها اطمینان داده شد که اطلاعات به‌دست‌آمده از آنان (به‌صورت پرسشنامه‌های بدون نام و صرفاً کدگذاری شده) محرمانه نزد پژوهشگر باقی خواهد ماند. سپس به‌طور تصدفی ۱۵ زن به گروه آزمایش و ۱۵ زن به گروه کنترل تخصیص داده شدند. مداخله‌ی آموزشی (آموزش مهارت‌های جنسی) بر مبنای گزارش‌های درمان اختلال جنسی کینزی (۱۹۵۰) به مدت ۶ جلسه، هفته‌ای یک بار در مرکز مشاوره توحید اصفهان بر روی گروه آزمایش صورت گرفت (۱۳). دوره‌ی اجرای پژوهش دو ماه به طول انجامید و پس‌آزمون بر روی هر دو گروه آزمایش و کنترل اجرا شد. شرح اجمالی جلسات آموزش مهارت‌های جنسی در جدول (۱) ارائه شده است.

اغای آن‌ها بنابر دین ما اسلام در بطن خانواده و با ازدواج صورت می‌گیرد (۷). بنابراین، فعالیت جنسی نقش تعیین‌کننده در سلامت انسان دارد و به نظر می‌رسد که آموزش مهارت‌های جنسی می‌تواند کیفیت رابطه‌ی زناشویی را بالا ببرد (۸). آموزش مهارت‌های جنسی یک فرآیند طولانی است که افراد از طریق آن اطلاعات و دانش لازم در مورد مسائل جنسی را کسب می‌کنند و نگرش‌ها، عقاید و ارزش‌های خودشان را تشکیل می‌دهند. همچنین آموزش مهارت‌های جنسی فرآیندی است که به رشد جنسی سالم، بهداشت زناشویی، روابط بین فردی، عواطف، نزدیکی، تصور بدنی و نقش‌های جنسیتی کمک می‌کند (۹). یکی از عوامل مهم در فعالیت جنسی، افکار فرد یا شناخت او در مورد عمل جنسی یا توانایی او در مورد کنش‌وری (روابط) جنسی می‌باشد. افکار خودآیند، تصاویر و یا شناخت‌هایی هستند که به‌عنوان نتیجه‌ی از طرح‌واره‌ی شناختی یا باور بنیادین فرد گزارش می‌شود (۱۰). ارتباطات صحیح جنسی در زندگی زناشویی مانند نحوه بیان احساسات و عواطف به همسر، خود می‌تواند تأثیر متقابلی در روابط زناشویی و عزت‌نفس جنسی داشته باشد (شاپیرو، ۲۰۱۶). بنابراین در یک ازدواج سالم، وجود یک رابطه جنسی مطلوب به‌نحوی که بتواند موجب تأمین رضایت طرفین شود، نقش بسیار مهم و اساسی در موقعیت و پایداری کانون خانواده را ایفا می‌کند (۱۱). بر اساس گزارش سازمان بهداشت جهانی، برنامه‌های آموزشی جنسی هم برای افرادی که هنوز فعالیت جنسی خود را آغاز کرده‌اند، یک نیاز به‌حساب می‌آید. علی‌رغم سطح سواد نسبتاً بالا در ایران که راه را برای برنامه‌های آموزشی هموار می‌کند، سیستم مراقبت‌های سلامت اولیه‌ی بسیار مؤثر و کارآمد، برنامه‌ی فوق تنظیم خانواده و برنامه‌های ملی برای سلامت باروری جوانان، موضوع آموزش مهارت‌های جنسی به‌طور کافی موردعنايت قرار نگرفته است و خلأهایی در این راستا در نظام مراقبت‌های سلامتی اولیه و نظم سلامت و تنظیم خانواده به چشم می‌خورد. تحقیقات متعددی که در داخل کشور به انجام رسیده است نیز حاکی از نیاز مبرم و روزافزون به این‌گونه آموزش‌ها است (۱۲). بر اساس مطالب فوق، محور این پژوهش بر روی اثربخشی آموزش مهارت‌های جنسی بر طرح‌واره‌های جنسی زنان، عزت‌نفس

جدول (۱): خلاصه جلسات آموزش مهارت‌های جنسی

جلسات	عناوین	مدت‌زمان
اول	معرفه، هدف از برگزاری جلسات و قوانین گروه و بیان منطبق آموزش	۳۰:۱
دوم	ارائه‌ی اطلاعات و دانش جنسی درباره‌ی آناتومی و فیزیولوژی جنسی زنان	۱۵:۲

جلسات	عناوین	مدت زمان
سوم	ارائه‌ی اطلاعات و دانش جنسی درباره‌ی آناتومی و فیزیولوژی جنسی مردان	۱۵:۲
چهارم	تعریف مفاهیم مهم در رفتار جنسی، تمایلات جنسی بهنجار، نابهنجار و نگرش‌های پیرامون آن	۱۵:۲
پنجم	طبقه‌بندی کژکاری‌های و اختلاط جنسی بر اساس DSM5	۱۵:۲
ششم	آموزش سبک‌های ازدواج و رفتار جنسی مک‌کارتی ۱۹۹۴ و ارائه‌ی اطلاعات درباره‌ی شیوه‌های مقابرت	۱۵:۲
	جنسی	
هفتم	جمع‌بندی مطالب و اجرای پس‌آزمون از دو گروه آزمایش و کنترل	۱۵:۲

صالحی (۱۳۹۸) آلفای کرونیباخ پایایی این آزمون را ۰/۸۶ گزارش کرده است.

پرسشنامه رضایت جنسی هادسون (ISS) رضایت جنسی به‌عنوان یک ارزیابی ذهنی، شامل واکنش‌های تأثیرگذاری است که از ارزیابی روابط جنسی به‌طور کلی نشأت می‌گیرد و سلامت عمومی فرد را از جنبه‌های گوناگون تحت تأثیر قرار می‌دهد (دنیل و بریدجز، ۲۰۱۲). میزان رضایت جنسی با نمره‌ای مشخص می‌شود که هر آزمودنی در مقیاس ۲۵ سؤالی رضایت جنسی هادسون، هریسون و کروسکاپ کسب می‌کند. نمره‌گذاری پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت هفت‌درجه‌ای انجام می‌شود. روایی این مقیاس از طریق همبستگی آن با خرده مقیاس رضایت جنسی پرسشنامه انریچ نیز محاسبه گردید که میزان آن ۰/۷۴ به دست آمد (پورتروز و کاپبل، ۲۰۰۸، به نقل از پوراکیبر، ۱۳۸۹). این پرسشنامه توسط پوراکیبر (۱۳۸۹) به اجرای طرح مجدد به فاصله‌ی ۱۵ روز برای بررسی وضعیت هنجاری مقیاس انجام شد. روایی ابزار به وسیله‌ی روش اعتبار محتوا (پانل متخصصین) بررسی و تأیید شد. همچنین جهت تعیین پایایی این ابزار از روش آزمون مجدد استفاده گردید و ۰/۸۹ = I برای این پرسشنامه به دست آمد.

یافته‌ها

نتایج این جداول بیانگر اثربخشی آموزش مهارت‌های جنسی بر عزت‌نفس جنسی و رضایت جنسی زنان مراجعه‌کننده به یکی از مراکز مشاوره‌ی شهر اصفهان بوده است اما بر طرح‌واره‌های جنسی آنان اثر نداشته است. یافته‌های فوق نشان می‌دهد که میزان این مداخله در مرحله‌ی پس‌آزمون بین گروه آزمایش و کنترل به لحاظ میانگین متغیر عزت‌نفس جنسی و خرده مقیاس‌های (مهارت و تجربه، کنترل، قضاوت اخلاقی و انطباق‌پذیری) تفاوت معنی‌داری وجود دارد؛ اما بین گروه آزمایش و کنترل به لحاظ میانگین خرده مقیاس جذابیت، تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

در این پژوهش به‌منظور جمع‌آوری اطلاعات از سه پرسشنامه‌ی برانگیختگی طرح‌واره‌های شناختی در بافت جنسی (QCSASC)، عزت‌نفس جنسی زنان (SSFI-W) و رضایت جنسی زنان (ISS) استفاده گردید.

پرسشنامه‌ی برانگیختگی طرح‌واره‌های شناختی در بافت جنسی (QCSASC) ابزاری است با ۲۸ آیتم که طرح‌واره‌های شناختی افراد هنگام قرار گرفتن در موقعیت‌های جنسی را می‌سنجد. قسمت اول پرسشنامه چهار موقعیت جنسی را ارائه می‌دهد که اختلال میل، اختلال برانگیختگی، دشواری‌های رسیدن به ارگاسم و واژینیسموس را اندازه می‌گیرد. نمره‌گذاری پرسشنامه در قسمت اول به‌صورت ۵ درجه‌ای از «هرگز اتفاق نیفتاده» تا «معمولاً اتفاق می‌افتد» است. مطالعات روان‌سنجی نوبه و پینتو گوویا (۲۰۰۶) از اعتبار و پایایی پرسشنامه حمایت کرده است. ضریب آلفای کرونیباخ در نمونه ایرانی برابر ۰/۶۸ درصد گزارش شده است (۸). پرسشنامه عزت‌نفس جنسی زنان (SSFI-W) این پرسش‌نامه توسط زینار و اسپوارز (۱۹۹۶) تهیه شده و شامل ۸۱ سؤال و ۵ زیرمقیاس است که عکس‌العمل عاطفی زنان را نسبت به ارزیابی‌های ذهنی‌شان درباره‌ی افکار و احساسات و رفتارهای جنسی اندازه‌گیری می‌کند. معیار زینار و اسپوارز دربرگیرنده‌ی جمله یا عبارت است که آزمودنی می‌بایست احساس واقعی خود را درباره‌ی هر یک با انتخاب یکی از شش گزینه‌ی «کاملاً موافقم»، «موافقم»، «تقریباً موافقم»، «تقریباً مخالفم»، «مخالفم» و «کاملاً مخالفم» نشان دهد که گزینه‌های آن به ترتیب از ۱ تا ۶ نمره‌گذاری می‌شود. پنج زیرمقیاس این پرسشنامه عبارت‌اند از مهارت و تجربه، جذابیت، کنترل، قضاوت اخلاقی، انطباق‌پذیری. زینار و اسپوارز دامنه‌ی همسانی درونی (آلفای کرونیباخ) پرسشنامه را از ۰/۸۵ تا ۰/۹۴ گزارش کرده‌اند که حکایت از پایا بودن پرسشنامه دارد. در ایران دانش و همکاران (۱۳۹۰) آلفای کرونیباخ را برای زیرمقیاس جذابیت ۰/۹۱، کنترل ۰/۸۹، انطباق‌پذیری ۰/۸۵، قضاوت اخلاقی ۰/۸۲ و مهارت تجربه ۰/۸۹ و مقیاس کلی ۰/۸۸ به دست آوردند. همچنین

جدول (۲): توصیف متغیر طرح‌واره‌های جنسی در بین گروه آزمایش و کنترل

متغیر	گروه	مرحله	میانگین	انحراف معیار
طرح‌واره‌های جنسی	آزمایش	پیش‌آزمون	۶۴/۸۷	۱۳/۶۸
		پس‌آزمون	۵۶/۶۷	۱۷/۴۱
	کنترل	پیش‌آزمون	۵۳/۹۳	۱۱/۹۵
		پس‌آزمون	۵۴/۵۲	۱۰/۳۶

جدول (۳): توصیف متغیر رضایت جنسی در بین گروه آزمایش و کنترل

متغیر	گروه	مرحله	میانگین	انحراف معیار
رضایت جنسی	آزمایش	پیش‌آزمون	۹۶/۷۳	۱۸/۲۱
		پس‌آزمون	۱۱۲/۹۳	۱۵/۸۱
	کنترل	پیش‌آزمون	۱۰۷/۰۷	۲۴/۴۴
		پس‌آزمون	۱۰۶/۷۳	۲۱/۸۰

جدول (۴): توصیف متغیر عزت‌نفس جنسی و خرده‌مقیاس‌های آن در بین گروه آزمایش و کنترل

گروه	متغیر	مرحله	میانگین	انحراف معیار
آزمایش	مهارت و تجربه	پیش‌آزمون	۶۷/۲۶	۱۰/۶۶
		پس‌آزمون	۷۴/۹۳	۹/۵۴
	جذابیت	پیش‌آزمون	۶۴/۸۰	۸/۸۰
		پس‌آزمون	۶۹/۱۳	۸/۵۰
	کنترل	پیش‌آزمون	۵۸/۲۰	۷/۸۰
		پس‌آزمون	۶۶/۲۰	۸/۴۹
	قضاوت اخلاقی	پیش‌آزمون	۶۱/۰۷	۷/۴۸
		پس‌آزمون	۷۲/۴۰	۶/۰۶
	انطباق پذیری	پیش‌آزمون	۵۹/۹۳	۱۱/۶۰
		پس‌آزمون	۶۵/۶۰	۱۲/۱۰
	عزت‌نفس جنسی	پیش‌آزمون	۳۱۱/۲۷	۳۶/۸۲
		پس‌آزمون	۳۴۸/۲۷	۳۴/۳۳
کنترل	مهارت و تجربه	پیش‌آزمون	۷۱/۵۳	۱۰/۷۰
		پس‌آزمون	۷۱/۰۷	۱۰/۱۲
	جذابیت	پیش‌آزمون	۶۵/۷۳	۸/۰۵
		پس‌آزمون	۶۵/۶۷	۸/۱۱
	کنترل	پیش‌آزمون	۶۴/۳۳	۸/۲۵
		پس‌آزمون	۶۴/۱۳	۷/۸۵
	قضاوت اخلاقی	پیش‌آزمون	۶۷/۹۳	۷/۸۷
		پس‌آزمون	۶۶/۸۷	۸/۱۵
	انطباق پذیری	پیش‌آزمون	۶۳/۲۷	۱۱/۴۶
		پس‌آزمون	۶۲/۶۰	۱۰/۶۱
	عزت‌نفس جنسی	پیش‌آزمون	۳۳۲/۸۰	۳۷/۴۳
		پس‌آزمون	۳۳۰/۳۳	۳۵/۳۲

جدول (۵): نتایج تحلیل کوواریانس جهت مقایسه طرح‌واره‌های جنسی در بین گروه آزمایش و کنترل

گروه	میانگین حاشیه‌ای	مجموع مربعات	DF	میانگین مربعات	آماره F	Sig	مجذورات
آزمایش	۵۳/۱۸	۱۴۶/۸۵	۱	۱۴۶/۸۵	۱/۰۲	۰/۳۲۰	۰/۰۴
کنترل	۵۸/۰۲						

جدول (۶): نتایج تحلیل کوواریانس جهت مقایسه میانگین متغیر عزت‌نفس جنسی و خرده‌مقیاس‌های آن در بین گروه آزمایش و کنترل

متغیر وابسته	گروه	میانگین حاشیه‌ای	خطای معیار	مجموع مربعات	DF	میانگین مربعات	آماره F	Sig	مجذورات
مهارت و تجربه	آزمایش	۷۶/۷۲	۱/۴۲	۲۸۴/۱۶	۱	۲۸۴/۱۶	۱۱/۵۰	۰/۰۰۳	۰/۳۳
	کنترل	۶۹/۲۸	۱/۴۲						
جذابیت	آزمایش	۶۹/۵۸	۱/۷۸	۹۷/۷۴	۱	۹۷/۷۴	۲/۵۲	۰/۱۲۶	۰/۱۰
	کنترل	۶۵/۲۲	۱/۷۸						
کنترل	آزمایش	۶۸/۷۱	۱/۳۹	۲۵۷/۷۲	۱	۲۵۷/۷۲	۱۰/۹۶	۰/۰۰۳	۰/۳۲
	کنترل	۶۱/۶۲	۱/۳۹						
قضاوت اخلاقی	آزمایش	۷۵/۵۵	۱/۰۸	۷۱۸/۱۴	۱	۷۱۸/۱۴	۵۰/۳۸	۰/۰۰۱	۰/۶۹
	کنترل	۶۳/۷۲	۱/۰۸						
انطباق‌پذیری	آزمایش	۶۸/۱۹	۲/۱۷	۳۴۲/۶۵	۱	۳۴۲/۶۵	۵/۹۸	۰/۰۲۳	۰/۲۱
	کنترل	۶۰/۰۱	۲/۱۷						
عزت‌نفس جنسی	آزمایش	۳۵۸/۷۵	۵/۷۸	۷۷۶۲/۶۶	۱	۷۷۶۲/۶۶	۲۰/۴۹	۰/۰۰۱	۰/۴۷
	کنترل	۳۱۹/۸۵	۵/۷۸						

جدول (۷): نتایج تحلیل کوواریانس جهت مقایسه رضایت جنسی در بین گروه آزمایش و کنترل

گروه	میانگین حاشیه‌ای	مجموع مربعات	DF	میانگین مربعات	آماره F	Sig	مجذورات
آزمایش	۱۱۶/۹۵	۱۴۳۱/۵۱	۱	۱۴۳۱/۵۱	۱۶/۸۶	۰/۰۰۱	۰/۳۸
کنترل	۱۰۲/۷۲						

بحث و نتیجه‌گیری

نمی‌شود، زیرا رفتارهای ناسازگار در پاسخ به طرحواره‌ها بوجود می‌آیند. بنابراین، رفتارها از طرحواره‌ها نشأت می‌گیرند، ولی بخشی از طرحواره‌ها محسوب نمی‌شوند. طرحواره‌ها بر نقش عواطف در فرایند تغییر، به‌کارگیری تکنیک‌های تجربی، دلبستگی‌های اولیه و رفتارهای بین فردی تأکید دارد و طرحواره‌ها حاصل گفتگوی والدین با کودک هستند که به تدریج در ذهن او جای می‌گیرند و هم‌اکنون به گونه‌ای نظام‌مند، اما ناکارآمد، زندگی وی را زیر سیطره‌ی خود می‌گیرند (۱۴). بنابراین به نظر می‌رسد آموزش مهارت‌های جنسی بر طرحواره‌های جنسی زنان شرکت‌کننده در پژوهش تأثیر نداشته است.

نتایج تحلیل آماری پژوهش حاضر نشان داد که آموزش مهارت‌های جنسی بر عزت‌نفس جنسی و رضایت جنسی زنان تأثیر داشته است ولی بر طرحواره‌های جنسی زنان تأثیر نداشته است. توضیح اینکه طرحواره، بازنمایی انتزاعی، خصوصیات متمایز کننده‌ی یک واقعه است. به‌عبارت‌دیگر، طرحی کلی از عناصر برجسته‌ی یک واقعه را طرحواره می‌گویند. بنابراین طرحواره‌های ناسازگار اولیه، الگوهای هیجانی و شناختی خود آسیب‌رسانی هستند که در ابتدای رشد و تحول، در ذهن شکل گرفته‌اند و در سیر زندگی تکرار می‌شوند. طبق این توصیف رفتار یک فرد بخشی از طرحواره محسوب

همچنین تحقیق کاملاً مشابهی در این زمینه یافت نشد، ولی می‌توان از پژوهش‌های دیگر خارجی و مرتبط با این پژوهش، به پژوهش راندهیر و همکاران (۱۵)، لیموو همکاران (۱۶)، گابریون (۱۸)، هالی (۱۹) و داشل (۲۰) اشاره کرد. بنابر یافته‌های پژوهش راندهیر و همکاران، تدوین برنامه‌ی درسی در مدارس، برای تدریس مهارت‌های جنسی به نوجوانان ضروری به نظر می‌رسد. پژوهش لیموو و همکاران نشان داد که آموزش مهارت‌های جنسی بر روابط پیش از ازدواج (روابط جنسی متعدد و بچه دار شدن جوانان) تأثیر داشته است، بنابراین پژوهشگران به مسئولین آموزش و پرورش توصیه می‌کنند که ارزش‌های معنوی، فعالیت‌های فرهنگی، ورزشی و آموزشی را در بین جوانان افزایش دهند. همچنین پژوهش گابریون اثربخشی آموزش مهارت‌های جنسی در دانشجویان آمریکایی و دانش جنسی، رفتار و باورهای جنسی آنان را بررسی کرده است. تحلیل همبستگی داده‌ها نشان داده است که همبستگی بین متغیرهای دانش جنسی، تاریخچه‌ی جنسی شریک جنسی، تاریخچه‌ی سرایت به بیماری‌های مقاربتی، استفاده از کاندوم، ارتباط جنسی و باورهای جنسی وجود داشته است. به گونه‌ای که منابع اطلاعاتی همبستگی منفی با منابع تاریخچه‌ی جنسی شریک جنسی و استفاده از کاندوم داشته است. پژوهش هالی با عنوان اثربخشی آموزش مهارت‌های جنسی در نوجوانان دختری که پیش‌زمینه‌ی ذهنی از مهارت‌های جنسی در خانواده داشته یا نداشته‌اند نشان داد که هیچ مدرکی دال بر تعادل بین دانش جنسی و ذهنیت نوجوانان زیر بیست سال که خانواده به آن‌ها اطلاعات درباره‌ی مسائل جنسی داده بودند، مشاهده نشده است. با این حال در مطالعه‌ی داده‌ها مشخص شده است که نمی‌توان تاریخچه‌ی دانش جنسی خانواده را نادیده گرفت. در پژوهش دیگری، داشل اثربخشی آموزش مهارت‌های جنسی را بر دانش آموزان پایه‌ی هشتم دبیرستان سنجدیده است. داده‌ها نشان می‌دهد که بیشتر دانش آموزان تمایل به پرهیز از رابطه‌ی جنسی تا پیش از رابطه‌ی پایدار و بلند مدت داشته‌اند و آموزش مهارت‌های جنسی دانش آن‌ها را درباره‌ی روش‌های جلوگیری از بارداری، روش‌های جنسی سالم و بیماری‌های مقاربتی بالا برده است. از نتایج پژوهش‌های داخلی مرتبط با این پژوهش می‌توان مواردی از جمله پژوهش فرهادیان (۱۳۹۵) با عنوان اثربخشی آموزش مهارت‌های جنسی بر رضایت زناشویی و صمیمیت جنسی زنان را نام برد. یافته‌های این پژوهش حاکی از آن است که این آموزش‌ها بر افزایش رضایت زناشویی گروه آزمایش نسبت به گروه کنترل تأثیر معنی‌داری داشته و همچنین در صمیمیت جنسی زنان مؤثر بوده است (۲۰). همچنین پژوهش دشتستان نژاد (۱۳۹۳) بررسی تأثیر آموزش مهارت‌های جنسی بر باورهای ناکارآمد جنسی زوجین در شرف ازدواج شهر اصفهان بوده است. یافته‌های این

پژوهش از طریق تحلیل کوواریانس نشان داد که آموزش مهارت‌های جنسی پیش از ازدواج بر باورهای ناکارآمد جنسی زنان و مردان مؤثر بوده است (۲۱). پژوهش رحیمی (۱۳۸۸) بررسی اثربخشی آموزش شناختی رفتاری بر دانش، نگرش و اعتماد به نفس جنسی زنان شیراز نشان داد که مشاوره شناختی رفتاری باعث افزایش دانش، نگرش و اعتماد به نفس جنسی در زنان گروه آزمایش شده است. همچنین یافته‌های این پژوهش نشان داد که آموزش مهارت‌های جنسی بر رضایت جنسی زنان شرکت‌کننده در پژوهش تأثیر داشته است. میزان این تأثیر در مرحله پس‌آزمون بین گروه آزمایش و کنترل به لحاظ میانگین متغیر رضایت جنسی زنان تفاوت معنی‌داری وجود دارد. به این معنی که میانگین متغیر رضایت جنسی در بین گروه آزمایش به‌طور معنی‌داری بالاتر از گروه کنترل برآورد شده است (۲۲). همچنین پژوهش فهیمی (۱۳۹۱) تأثیر آموزش مهارت‌های جنسی بر افزایش میزان رضایت جنسی، زناشویی و کاهش میزان افسردگی و اضطراب در زنان نشان داده است که افراد شرکت‌کننده در گروه آزمایش در مقایسه با گروه کنترل پس از دریافت آموزش مهارت‌های جنسی، افزایش در رضایت جنسی و زناشویی و کاهش در اضطراب و افسردگی را گزارش نموده‌اند (۲۳). همچنین نتایج پژوهش طلایی زاده (۱۳۹۵) رابطه‌ی رضایت زناشویی و رضایت جنسی با سلامت روان زوجین نشان داد ارتباط مثبت و معنی‌داری بین رضایت‌مندی زناشویی و رضایت‌مندی جنسی با سلامت روان شناختی زوجها وجود دارد (۲۴). نتایج پژوهش ده سرخی (۱۳۹۴) مطالعه برخی همبسته‌های رضایت جنسی و رضایت زناشویی در زنان متأهل شهر اصفهان نشان داد که بین رضایت زناشویی و رضایت جنسی، میزان تجربه ارگاسم، دفعات تجربه‌ی جنسی در هفته و مدت‌زمان رابطه‌ی جنسی و متغیرهای زمینه‌ای (غیر جنسی) چون سن، طول مدت ازدواج و تحصیلات، رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری وجود دارد (۲۵).

مهم‌ترین محدودیت‌های این پژوهش، اندک بودن حجم نمونه به دلیل عدم دسترسی به همه‌ی زنانی بود که در مراکز مشاوره‌ی دیگر شهر اصفهان پرونده‌ی روان‌شناختی در خصوص مسائل و مشکلات جنسی داشتند. بنابراین تعمیم‌پذیری نتایج حاصل، مستلزم تحقیقات بیشتر با نمونه‌ی بزرگ‌تر می‌باشد. از این رو پیشنهاد می‌شود که نمونه‌ی بیشتری از زنانی که نیاز به مداخله‌ی آموزش مهارت‌های جنسی دارند، مورد بررسی قرار گیرند و به‌منظور حصول اطمینان از تداوم نتایج آموزش، پیگیری نیز صورت گیرد. همچنین مقایسه‌ی نتایج بر روی زنان تحصیل کرده و نکرده، روستایی و شهرنشین و طبقات مختلف اقتصادی می‌تواند نتایج قابل ملاحظه‌ای را به دنبال داشته باشد.

تشکر و قدردانی

این مقاله برگرفته از پایان نامه‌ی کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی دانشگاه آزاد اصفهان واحد خوراسگان پژوهشگر می‌باشد. در

اینجا بر خود لازم می‌بینم تا از استاد راهنمای محترم و کلیه شرکت کنندگان در پژوهش تقدیر و تشکر عمل آورم.

References

- 1- Ghorbani A, Golchin M. Investigation the mental health status of women in Qazvin province (2008). Qazvin Univ Med Sci 15(1), 2008: 59-62. (Persian)
- 2- Basson R, Berman J, Whipple B, Robert of the international consensus development conference on female dysfunction. J Urology 2000: 163(7): 88-93.
- 3- Geer JH, Fuhr R. Cognitive factors in sexual arousal: the role of distraction. J Consult Clin Psychol 1976;44(2):238-43.
- 4- Dove NL, Wiederman MW. Cognitive distraction and women's sexual functioning. J Sex Marital Ther 2000;26(1):67-78.
- 5- Khosroshaahy Z. Determination of prevalence of cognitive factors in sexual disorders. 1st family conference and sexual problems; Tehran: 2004. (Persian)
- 6- Reiahi M, Aliverdi nia A, Bahrami kakavand S. The sociological analysis of gravitation to divorce. Pajuhesh zanan 5(3), 2007: 109-40. (Persian)
- 7- Movahed M, Azizi T. The study of relationship between women sexual satisfaction and conflicts of couples. Zanan dar tosee va Siasat 9(2), 2011: 191-217. (Persian)
- 8- Ziaee P, Sepehri Sh Z, Mashhadi A. The effectiveness of sexual education focused on cognitive schema, on the improvement of sexual functioning among female married students. Moraghebat Mobtani bar Shavahed 4(11), 2014: 72-80. (Persian)
- 9- Dashtestannejad A, Eshghi R, Afkhami E. Effectiveness of Premarital Sex Education on Sexual Dysfunctional Beliefs of Couples, Isfahan. PCNM. 2015; 4 (2) :14-22
- 10- Beck JS. Cognitive therapy: basic & beyond. New York: Guilford press; 2011.
- 11- Rahimi E, Shafiabadi A, Yunesi F. The effect of sexual cognitive behavior therapy on females' sexual knowledge, sexual attitude, and sexual self-confidence. A case study in Shiraz Iran. Armaghane Danesh 14(3); 2009: 103-11. (Persian)
- 12- Tabrizi M. Effectiveness compilation becks cognitive couples therapy, book thrapy, and family therapy on marital satisfaction. Tehran: Psychology, allame tabatabaie; 2006. (Persian)
- 13- Reinisch JM, Beasley R. Kinsey institute new report on sex. Amazon pub. August 15; 2012.
- 14- Schema therapy: a practitioner,s guid. Young J, Klosko J, Weishaar M, 1950. Arjmand pub, 2007.
- 15- Kumar R, Goyal A, Singh P, Bhardwaj A, Mittal A, Yadav SS. Knowledge Attitude and Perception of Sex Education among School Going Adolescents in Ambala District, Haryana, India: A Cross-Sectional Study. J Clin Diagn Res 2017;11(3):LC01-4.
- 16- Lyimo, Wilhelmina Jerome; Masinde, Jamin M. Chege, Kimani G. The influence of sex education on adolescents' involvement in premarital sex and adolescent pregnancies in Arusha City, Tanzania. Int J Educ Policy Res Rev 4 (6): 113-24.
- 17- Garbion College E. Karlee. The Effects of Sexual Education on American Students: Sexual Knoelege, Sexual Behaviors, and Sexual Opinions. (Dssertation). Texas: Texas A&M University-Corpus Christiand is hereby approved for the partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts - Graduate Program in Psycholog; 2016.
- 18- Poynter H. The Effectiveness of Sexual Education Programs on Teen Births Among Females With

- and Without a Family History of Teen Births. Theses and Dissertations--Public Health (MPH & DrPH) [Internet] 2014; Available from: https://uknowledge.uky.edu/cph_etds/11
- 19- Daschel R. The effectiveness of sex education programs in the schools. Journal of American Psychological Association. 6th Ed. 2012.
- 20- Farhadi F. Effectiveness of sex education on marital satisfaction and women intimacy. (Dissertation). Mashhad; Mashhad University: 2016. P.1-13.
- 21- Dashtestanjad A, Eshghi R, Afkhami E. Effectiveness of premarital sex education on sexual dysfunctional beliefs of couples, Isfahan. Preventive Care Nurs Midwifery J 2014; 4(2): 14-22.
- 22- Rahimi E, Shafiabadi A, Yunesi F. The effect of sexual cognitive behavior therapy on females' sexual knowledge, sexual attitude, and sexual self-confidence. A case study in Shiraz Iran. Armaghane Danesh 2009; 14(3): 103-11. (Persian)
- 23- Fahimi Z. The effect of sexual skills training (cognitive behavior) on sexual satisfaction, marriage satisfaction, anxiety and depression in women. (Dissertation). Mashhad: Ferdowsi University; 2010. (Persian)
- 24- TalaiZadeh F, Bakhtiyarpour S. The relationship between marital satisfaction and sexual satisfaction with couple mental health. Thought Behav Clin Psychol 9(40). 2016: 37-46. (Persian)
- 25- Asiri Deh Sourkhi R, Mousavi S F. The study of some correlative of sexual satisfaction and marital satisfaction in married women of Esfahan City. Frooyesh 2015; 4 (2) :135-52.

THE EFFECTIVENESS OF SEX EDUCATION ON WOMEN SEXUAL SCHEMAS, WOMEN SEXUAL SELF-ESTEEM AND SEXUAL SATISFACTION IN WOMEN WHO REFER TO COUNSELING'S CENTERS OF ESFAHAN

Foroogh Reihani Asl¹, Felor Khayatan²

Received: 10 Jan, 2018; Accepted: 09 Mar, 2018

Abstract

Background & Aims: Study of sex education can prevent some sexual disorders, conflicts and complains. Due to this reason, the aim of this study was an effectiveness of sex education on women sexual schemas, women sexual self-esteem and sexual satisfaction on women who had referred to counseling centers of Isfahan city.

Materials & Methods: This research was a quasi-experimental with per test, post test study with control group. Participants were selected from women who had referred to counseling centers of Isfahan city. Participants were randomly assigned to the experimental (15 pairs) and control group (15 pairs). Data was gathered by Questionnaire of cognitive Schemas Activation in Sexual Context (QCSASC), Women Sexual Self-esteem Questionnaire (SSFIW) and Women Sexual Satisfaction (ISS). Sex education as independent criteria was applied on experimental group lasted 15 hours that culminated along 6 weeks including 1 section in each week. Then 3 questionnaires as above was told, examined on both groups (experimental and control).

Results: The results on ANCOVA analysis showed that sex education intervention effected on women sexual self-esteem and sexual satisfaction but had no effect on women sexual schemas.

Conclusion: Sex skills training can improve and increase the sexual satisfaction of women.

Keywords: sex education, sexual schemas, sexual self-esteem, sexual satisfaction, women, Isfahan, Iran

Address: Isfahan, Khorasgan, Isfahan Islamic Azad University, Khorasgan, Faculty of Education and Psychology, Department of Psychology

Tel: +98 9132154683

Email: f. khayatan@ yahoo.com

¹ Master of General Psychology, Department of Psychology, Scholar Educational Science and Psychology, Isfahan (Khorasgan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran.

² Assistan Professor, Department of Psychology, Scholar Educational Science and Psychology, Isfahan (Khorasgan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran. (Corresponding Author)